

Docenten- handleiding

Getting Started in TTO

Getting Started in TTO – Docentenhandleiding

Aanleiding en achtergrond

EduHint is met haar BRICKS-titels al lang actief in het tweetalig onderwijs. In BRICKS passen we een specifieke CLIL-didactiek toe die in het tto erg nuttig blijkt te zijn. Toch ervaren veel tto-leerlingen het eerste half jaar als moeilijk. Voor dat probleem hadden we niet echt een geschikte oplossing, buiten de meest logische: vooral eenvoudig en in een laag tempo beginnen.

Volgens tto-docenten en BRICKS-gebruikers wordt het probleem deels veroorzaakt door een geringe transfer van geleerde zaken van de basisschool naar het voortgezet onderwijs. De geleerde en geoefende strategieën op het gebied van lezen, schrijven, kijken en luisteren, spreken en gesprekje voeren komen maar gedeeltelijk mee. Leerlingen beginnen bijna letterlijk weer met een schone lei.

In de startmodule hebben we er daarom voor gekozen om de taalvaardigheidsstrategieën uit het basisonderwijs een prominente plek te geven. Door deze strategieën te herhalen en met Engels als taal opnieuw in te oefenen, sluiten we aan bij wat voor de leerlingen bekend is. Enerzijds leren de leerlingen op die manier makkelijker in het Engels, anderzijds geven we hun ook het vertrouwen dat ze niet bij nul hoeven te beginnen.

In deze handleiding laten we de verschillende onderdelen van de startmodule de revue passeren. We vertellen hoe je met het materiaal kunt werken, en waar je de benodigde onderdelen kunt vinden. Daarnaast geven we tips voor het inzetten van de startmodule. Uiteraard bepaal je als docent zelf, wat je behandelt en in welk tempo je dat doet. De aanwijzingen die we geven, kunnen je helpen om het leren van de leerlingen effectiever te maken.

Inhoud in het kort

Getting Started in TTO bestaat uit tien onderdelen. Per onderdeel komt een onderwerp of vaardigheid aan bod. We beginnen met een introductie van het tto, het belang van goed kunnen communiceren in het Engels, wereldburgerschap en persoonsontwikkeling. Daarna gaan we in op de communicatieve vaardigheden zelf. We sluiten af met een onderdeel over leren leren: hoe kun je er als leerling voor zorgen dat je je de kennis en vaardigheden makkelijk eigen maakt, en dat je je effectief en efficiënt voorbereidt op een toets?

In de startmodule activeren en herhalen we de voorkennis op het gebied van lezen, schrijven, kijken en luisteren, spreken en gesprekje voeren. Per vaardigheid frissen we de strategieën op die de leerlingen in het basisonderwijs leerden. Stappenplannen ondersteunen de leerlingen hierbij en helpen hen verder bij de praktische uitvoering van communicatieve taken. Al doende verwerven de leerlingen in hun eerste tto-maanden via de *language support* van *Getting Started in TTO* een prima basis voor hun verdere schoolloopbaan.

Van eenvoudig naar minder eenvoudig

De startmodule begint met onderdeel 1 over het tto: waar bestaat tto uit en wat kunnen de leerlingen verwachten? Heel laagdrempelig maken de leerlingen kennis met onderwerpen als wereldburgerschap en persoonsontwikkeling. Terloops merken ze dat ze al best wat Engels kennen.

Daarna volgt onderdeel 2 over Engels als wereldtaal. Daarin wordt het voor de leerlingen duidelijk, waarom juist het beheersen van het Engels handig is als je contact wilt leggen met mensen op andere plekken op aarde.

Vervolgens volgen onderdelen 3 tot en met 9 waarin taalvaardigheid aan de orde komt. Daarin werken we in een volgorde die past bij leerlingen in het tto: van eenvoudig (Hoe ga je om met onbekende woorden, hoe pak je het lezen van een tekst aan?) naar wat moeilijker (Hoe schrijf je eenvoudige antwoorden, hoe voer je een gesprekje?) naar uitdagend (Hoe ga je om met kijk- en luisterfragmenten, hoe schrijf je een langere tekst, hoe bereid je je voor op het houden van een speech?). Ten slotte geven we de leerlingen in onderdeel 10 tips hoe ze hun leren effectiever en efficiënter kunnen maken.

Of, en in welke mate, alle onderdelen in het eerste half jaar van het tto aan de orde komen, bepaal je als docent zelf. Wellicht past het in je manier van lesgeven of bij je stof beter om bijvoorbeeld de onderdelen schrijven en spreken wat later aan te bieden. Dat is natuurlijk geen probleem.

Inzet van het materiaal

Het materiaal leent zich er volgens ons uitstekend voor om het in mentor- of begeleidingslessen in te zetten. De stof kan dan deels in de les en deels thuis verwerkt worden. Daarnaast kunnen de leerlingen in principe ook geheel zelfstandig met het materiaal aan de slag gaan. Alles wat ze nodig hebben, is op het online leerplatform te vinden. Aan de hand van de antwoordmodellen kunnen de leerlingen beoordelen of ze op de goede weg zijn.

Onze voorkeur heeft het om opdrachten waar mogelijk in tweetallen of in groepjes te doen. Door samen aan opdrachten te werken, leren de leerlingen van elkaar, zowel inhoudelijk als op het gebied van het Engels. Bovendien krijg je als docent ook een idee van het beheersingsniveau van het Engels van de leerlingen als je ze in de klas laat samenwerken.

Digitaal werken met de startmodule

De tien onderdelen zijn in het online leerplatform allemaal op dezelfde manier opgebouwd. Over het algemeen begint een onderdeel met een tekstblokje (te herkennen aan een letter in het tabje boven in het scherm). In het tekstblokje wordt een onderwerp geïntroduceerd of uitgelegd.

In de tekstblokjes kunnen leerlingen filmpjes direct starten. Woorden die voor leerlingen mogelijk onbekend zijn, zijn blauw weergegeven; zodra ze er met de cursor op gaan staan, verschijnt de Nederlandse vertaling.

In de tekstblokjes zijn soms korte tekstjes te vinden met een lichtgele achtergrond: sticky notes. Deze sticky notes zijn leuke feitjes of wetenswaardigheidjes. Als afbeelding zijn regelmatig hulpkarten opgenomen. Deze hulpkarten zijn ook als bron bij het betreffende onderdeel te vinden.

Sommige tekstblokjes zijn voorzien van een oog-icoon. In *Getting Started in TTO* duidt dit op een wat uitdagender tekst - een challenge - bedoeld voor de leerlingen die al wat meer aankunnen. De opdracht die daarna volgt, is ook wat uitdagender.

Na één of enkele tekstblokjes volgt een onderdeel dat met een nummer in een tabje is aangegeven: een opdracht. In de eerste onderdelen van de startmodule zijn de opdrachten gesloten. Het gaat dan om sleepopdrachten, multiple choice-opdrachten, match-opdrachten, enzovoorts. Pas in het vierde onderdeel schrijven de leerlingen hun eerste antwoorden zelf. Zeker in de eerste onderdelen ligt het accent op herkenning en op het versterken van vertrouwen bij de leerlingen. Door de teksten te lezen en de opdrachten te maken, merken ze dat ze al best veel Engels kennen. Daarnaast leren ze over onderwerpen die in het tto een belangrijke rol spelen: verwerven van het Engels (en het belang daarvan), wereldburgerschap en persoonsontwikkeling.

Digitaal werken heeft voordelen; leerlingen kunnen:

- filmpjes direct bekijken
- moeilijke woorden aanklikken en de Nederlandse vertaling zien
- hun antwoorden direct controleren
- hulpkarten/stappenplannen openen en gebruiken.

Getting Started in TTO in detail

Hieronder lees je per onderdeel hoe *Getting Started in TTO* inhoudelijk is opgebouwd.

1 Welcome to TTO!

In onderdeel 1 heten we de leerlingen welkom in het tto. We vertellen ze wat tto inhoudt: behalve het leren van en in het Engels, zijn ook wereldburgerschap en persoonsontwikkeling belangrijk. Theorie en oefeningen zijn laagdrempelig en tussen de regels door ervaren de leerlingen dat ze al redelijk wat Engels beheersen. Die succeservaring is belangrijk, zeker in het begin van het tto.

2 English: a global language

In onderdeel 2 staan we even stil bij hoe de leerlingen hun huidige kennis van het Engels hebben verworven. We laten hen onder andere meezingen met videoclipjes. Op die manier ervaren ze dat ze niet bij nul beginnen, maar al wat bagage hebben.

Daarna gaan we in op het Engels als wereldtaal: waarom wordt Engels door veel mensen over de wereld gesproken? De begrippen *first language* en *second language* komen even aan de orde. Met korte video's laten we de leerlingen horen hoe Engels op verschillende plekken op aarde klinkt.

3 New words

Het omgaan met onbekende woorden staat centraal in onderdeel 3. Hier frissen we de kennis op die de leerlingen hebben opgedaan in het basisonderwijs: welke stappen kun je achtereenvolgens zetten als je een onbekend woord tegenkomt? Moet je de betekenis van elk woord kennen om een tekst te kunnen begrijpen? En als het belangrijk is dat je de betekenis van een woord kent, hoe kom je die dan te weten? De hulpkaart *New Words Strategies* biedt steun. Gebruiken de leerlingen deze hulpkaart vaker, dan prenten ze haar in, en wordt het een automatisme om de betekenis van een woord stapsgewijs te zoeken.

Hulpkaarten bij dit onderdeel:

- *New Words Strategies*
- *Biology Prefixes and Suffixes*

4 Reading strategies

In het tto lezen de leerlingen elke dag Engelstalige teksten. In onderdeel 4 gaan we terug naar de leesstrategieën die de leerlingen kennen uit het basisonderwijs. Aan de hand van de hulpkaart *Reading Strategies* zetten de leerlingen gestructureerd stappen in de fases vóór, tijdens en na het lezen.

Vóór het lezen bepalen de leerlingen bijvoorbeeld of ze een tekst heel gedetailleerd moeten lezen, of dat ze gericht op zoek kunnen gaan naar specifieke informatie. Ze stellen het onderwerp van een tekst vast en gaan bij zichzelf na wat ze al over dit onderwerp weten. Tijdens het lezen leggen de leerlingen bijvoorbeeld verbanden met hun voorkennis, en ze vatten gelezen teksten voor zichzelf samen.

Na het lezen stellen ze zichzelf vragen over de tekst, en ze gaan voor zichzelf na of ze hun leesdoel hebben bereikt.

Hulpkaart bij dit onderdeel:

- *Reading Strategies*

5 *Writing answers*

In onderdeel 5 gaan de leerlingen productief met het Engels aan de slag. In dit onderdeel leren de leerlingen enkele basisprincipes voor het formuleren van hele zinnen, bijvoorbeeld als antwoord op een vraag in het tto-lesmateriaal.

Het proces van het beantwoorden van een vraag begint bij het goed lezen van die vraag.

Daarna komen de leerlingen via *sentence starters* terecht bij de woordvolgorde in het Engels. Ten slotte oefenen ze kort met het verbinden van zinnen met *linking words*. De hulpkaart *Linking Words* helpt hen hierbij.

Nadat de leerlingen deze stappen hebben gezet, kunnen ze korte, gestructureerde tekstjes schrijven, bijvoorbeeld als antwoord op een vraag.

Hulpkaart bij dit onderdeel:

- *Linking Words*

6 *Having a conversation*

In het tto zijn gesprekjes belangrijk. In gesprekjes oefenen de leerlingen hun spreekvaardigheid en bouwen ze hun vocabulaire uit. Daarnaast oefenen ze hun conversatievaardigheden.

Hiermee bereiden ze zich voor op gesprekken die ze later in een internationale setting voeren.

Veel leerlingen vinden het spannend om in het Engels te spreken. In onderdeel 6 vertellen we de leerlingen dat foutjes maken niet erg is. Het belangrijkste is dat je jezelf begrijpelijk uitdrukt. We gaan stapsgewijs in op de fases vóór, tijdens en na het voeren van het gesprek.

Tijdens het voeren van het gesprek kunnen de leerlingen gebruikmaken van de hulpkaart *Speaking Frames*. Daarop vinden ze zinnen en *sentence starters* waarmee ze bijvoorbeeld een mening kunnen geven of kunnen aangeven dat ze het ergens wel of niet mee eens zijn. Als de leerlingen deze hulpkaart er regelmatig bij pakken, prenten ze de zinnen en *sentence starters* geleidelijk in, zodat die onderdeel worden van hun repertoire.

Na het gesprek controleren de leerlingen aan de hand van een aantal aandachtspunten hoe het gesprek verliep. Deze aandachtspunten bieden we als *rubric* ook in de vorm van een hulpkaart, zodat de leerlingen haar tijdens het gesprek kunnen gebruiken.

Hulpkaarten bij dit onderdeel:

- *Having a Discussion – Step-by-step*

- *Speaking Frames*

- *Discussion Checklist*

7 *Watching and listening*

In de BRICKS-methodes maken we regelmatig gebruik van Engelstalige video's. Daarmee komen de leerlingen in aanraking met echt Engels, en leren ze te kijken en luisteren naar de informatie die gegeven wordt. In onderdeel 7 staat kijken en luisteren centraal.

Een opdracht vormt vaak het beginpunt voor het bekijken van een filmpje. De eerste stap die de leerlingen dus moeten zetten is de opdracht goed lezen. Een volgende stap is dat ze voor zichzelf nagaan wat ze al weten over het onderwerp van het filmpje. Activeren van de voorkennis maakt dat de leerlingen actiever naar het filmpje kijken, en de informatie daarin vergelijken met wat ze al weten.

Tijdens het kijken houden de leerlingen een aantal aandachtspunten bij de hand: steekwoorden van de zaken waarop ze moeten letten en de hulpkaart *New Words Strategies*. Na het kijken en luisteren checken ze voor zichzelf of ze de informatie uit het filmpje hebben begrepen en ze maken de opdracht.

Hulpkaart bij dit onderdeel:

- *Watching and Listening Strategies*

8 *Writing: step-by-step guide*

In onderdeel 8 geven we de leerlingen stapsgewijs tips hoe ze een langere tekst kunnen schrijven. Na het benoemen van verschillende tekstsoorten zoomen we in op de fases vóór, tijdens en na het schrijven. Vóór het schrijven bepalen de leerlingen wat, voor wie en waarom ze gaan schrijven. Daarna noteren ze voor zichzelf in steekwoorden wat ze in de inleiding, kern en slot van een tekst willen schrijven. Voor de fase tijdens het schrijven geven we tips waarmee de leerlingen hun tekst duidelijk en aansprekend kunnen maken. Hierbij komen ook de *linking words* weer voorbij; de leerlingen kunnen de hulpkaart dus ook hier gebruiken. Voor de fase na het schrijven bieden we de leerlingen een checklist waarmee ze hun eigen tekst op verschillende punten kunnen beoordelen. Uiteraard worden de leerlingen in dit onderdeel ook zelf aan het schrijven gezet.

Hulpkaarten bij dit onderdeel:

- *Writing Strategies*

- *Checklist Writing*

9 *Giving a presentation*

Onderdeel 9 omvat misschien wel het lastigste onderdeel van het communiceren in het Engels: het houden van een spreekbeurt, presentatie of speech. In dit onderdeel bereiden we de leerlingen stapsgewijs voor op het houden van een two minutes speech. Ze beginnen met het bekijken van een TED Talk, en gaan na welke onderdelen van een goede speech daarin terugkomen. Hiermee combineren ze kijken en leren. Vervolgens doorlopen ze stappen die ze vóór, tijdens en na het spreken kunnen zetten. Het stappenplan en een *rubric* worden als hulpkaarten bijgeleverd, ter ondersteuning van de leerlingen.

Wellicht laat je de leerlingen wat later in het eerste jaar voor het eerst een spreekbeurt(je) houden. In dat geval stel je dit onderdeel uiteraard wat later aan de orde.

Hulpkaarten bij dit onderdeel:

- *Points that make a good speech*
- *Speaking Strategies*

10 *Learning how to learn*

In onderdeel 10 van *Getting Started in TTO* geven we de leerlingen een aantal algemene tips over leren leren: Hoe neem je stof tot je? Hoe verwerk je informatie? Hoe bereid je je voor op een toets en wat is er nog meer belangrijk naast het behalen van een goed cijfer? Met deze tips maken we de leerlingen bewust van hun stijl van leren, en bieden we mogelijke alternatieven die (ook) zinvol kunnen zijn.

Zoals eerder opgemerkt, hebben we bij het vaststellen van de volgorde van de onderdelen rekening gehouden met waar de leerlingen logischerwijs het eerst tegen aanlopen in het tto, en wat daarna volgt. Er zit daardoor een opbouw in niveau in de onderdelen, zowel wat betreft de vaardigheden als het Engels dat we gebruiken. Uiteraard is het aan jou als docent om te kiezen welke volgorde en welk tempo bij jouw leerlingen passen.